

veel van het feitelijke werk doen. De raad vraagt aandacht voor meer directe samenwerking van collega-professionals, zoals schooldirecteuren, huisartsen en politiemensen op straat. Hiermee worden de overheadkosten teruggedrongen en kan overbelasting van het ambtelijke apparaat voorkomen worden. Daarnaast kan hiervan een duurzaam effect worden verwacht: werken aan een blijvend Koninkrijksverbandnetwerk van vakgenoten. Wordt deze handschoen in de praktijk daadwerkelijk opgepakt?

Tot slot nog een opmerking over de schuldsanering. Ik las dat hiermee maximaal 2,2 mld. gemoeid is. Hierover hebben wij eerder uitgebreid gesproken. Anderzijds is gebleken dat er nog geen totaalinschatting kan worden gegeven van alle te saneren schuldtitels en betalingsachterstanden. Kan ik aannemen dat het bedrag van maximaal 2,2 mld. een hard gegeven is en dat de onzekerheid over het totaalbeeld hieraan geen afbreuk doet? Welke inspanningen worden verder verricht om de achterstanden in de belastinginning verder in te lopen?

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.07 uur tot 13.50 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda voor de komende weken:

- het wetsvoorstel Goedkeuring alsmede wijziging van de Waarborgwet om het waarborgen van het edelmetaal palladium mogelijk te maken (31578);
- het wetsvoorstel Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (31706).

De heer **Omtzigt** (CDA): De CDA-fractie verzoekt u om de agendering van wetsvoorstel 31706 enigszins te temporiseren en om dit in ieder geval een week later aan de agenda toe te voegen.

De **voorzitter**: Ik zeg: komende weken, niet komende week.

Vervolgens:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Invorderingswet 1990 in verband met vervanging van het g-rekeningenstelsel door een depotstelsel (31301);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet SUWI en enkele andere wetten in verband met de evaluatie van deze wet, de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen en deregulering (31514);
- het wetsvoorstel Wet verbetering arbeidsmarktpositie alleenstaande ouders (31519);
- het wetsvoorstel Wijziging van de WAO en de WAZ om uitkeringsgerechtigden te stimuleren arbeid te gaan verrichten (31520);

- Intrekking van de Invoeringswet Wet werk en bijstand (31559);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Gezondheidswet in verband met de integratie van de RGO in de Gezondheidsraad (31541);
- het wetsvoorstel Aanpassing van de Geneesmiddelenwet in verband met geneesmiddelen voor geavanceerde therapie (31547);
- het wetsvoorstel Wijziging van een aantal wetten betreffende buitengewoon pensioen ter vereenvoudiging van de uitvoering (31551).

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Langkamp.

Mevrouw **Langkamp** (SP): Voorzitter. Naar aanleiding van het gisteren verschenen rapport van de Inspectie Jeugdzorg, waaruit blijkt dat veiligheid van kinderen die onder toezicht staan bij Bureau Jeugdzorg Amsterdam, onvoldoende gegarandeerd kan worden, wil ik minister Rouvoet vragen om een brief met het oog op een spoed-AO volgende week. Ik doe dit verzoek mede namens de PvdA en de VVD. Ik wil graag dat minister Rouvoet in de brief ingaat op de hoge werkdruk, het grote verloop onder gezinsvoogden, de ondersteuning en begeleiding van gezinsvoogden, de moeizame invulling van vacatures en het gebruik van risicotaxatie-instrumenten bij alle Bureaus Jeugdzorg en de eventuele gevolgen daarvan voor de veiligheid van de kinderen die bij Bureau Jeugdzorg onder toezicht staan.

Mevrouw **Agema** (PVV): Dat kunnen wij ondersteunen.

De **voorzitter**: Dat hoeft u op zich niet te zeggen.

De heer **Aptroot** (VVD): Voorzitter, ik heb een punt van orde. Wij steunen dat verzoek, maar dat had ook gewoon via de commissie gekund. Dat hoeft hier niet plenair. Laten wij ons nu eens aan onze eigen regels houden.

De **voorzitter**: Daar had ik straks een opmerking over willen maken.

Het stenogram van dit gedeelte van de vergadering zal worden doorgeleid naar het kabinet.

Het woord is aan mevrouw Langkamp.

Mevrouw **Langkamp** (SP): Ik heb op 2 oktober jongstleden samen met mijn collega Van Velzen schriftelijke vragen gesteld over de verwachte toename van jongeren in de opvang. Ik heb daarop nog geen antwoord ontvangen.

De **voorzitter**: Het stenogram van dit gedeelte van de vergadering zal worden doorgeleid naar het kabinet.

Het woord is aan mevrouw Schermers.

Mevrouw **Schermers** (CDA): Voorzitter. Ik wil u vragen om het verslag van het algemeen overleg ketenzorg verloskunde/kraamzorg van 9 oktober op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Wij zullen het toevoegen aan de agenda van een van de komende weken.

Het woord is aan de heer Van Gerven.

Voorzitter

De heer **Van Gerven** (SP): Ik zou graag willen dat het verslag van het algemeen overleg Kapitaallasten van gisteren op de agenda wordt geplaatst.

De **voorzitter**: Wij zullen het toevoegen aan de agenda van een van de volgende weken.

Het woord is aan de heer Boekestijn.

De heer **Boekestijn** (VVD): Ik wil graag dat het verslag van het algemeen overleg IOB-evaluatie Afrikabeleid van 22 oktober op de agenda wordt gezet.

De **voorzitter**: Wij zullen het toevoegen aan de agenda van de komende weken.

Het woord is aan mevrouw Sterk.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Voorzitter. Ik heb twee verzoeken. Allereerst wil ik een brief vragen aan de ministers voor Jeugd en Gezin en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport naar aanleiding van het bericht dat ziekenhuizen vaak signalen van kindermishandeling over het hoofd zien. Ik wil graag dat in de brief aandacht wordt besteed aan de verplichte meldcode voor kindermishandeling die is aangekondigd.

Mevrouw **Arib** (PvdA): Voorzitter. Ik steun het verzoek van mevrouw Sterk, maar ik wil graag ook de rol van de KNMG daarin betrekken. Ik ben blij dat mevrouw Sterk het verzoek ook aan de minister van VWS richt.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik steun het verzoek van mevrouw Sterk. Ik zou in de brief ook een meldplicht willen aanvragen voor de politie in dit geval.

De **voorzitter**: Het stenogram van dit gedeelte van de vergadering zal worden doorgeleid naar het kabinet.

Dan het tweede verzoek van mevrouw Sterk.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik verzoek het kabinet om het advies van de Raad van State aan de Kamer te sturen dat is gegeven over het inschakelen van een burgemeester bij het ingrijpen in een gezin. Minister Rouvoet refereert daaraan vandaag in een interview in nrc.next. Ik wil graag het advies ontvangen in verband met de brief die gisteren is gevraagd over de uitkomsten van het overleg met de ministers over deze problematiek.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan de heer Luijben.

De heer **Luijben** (SP): Voorzitter. Ik verzoek de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brief te sturen aan de Kamer met hun reactie op de vandaag gepubliceerde cijfers van de pensioenfondsen. Wat zijn de gevolgen hiervan voor de indexering van pensioenen in 2009?

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Wij zouden die brief graag ontvangen op het moment dat duidelijk is wat de indexatie wordt, dus als de pensioenfondsen die bekendmaken. Wij willen tegelijkertijd ook graag de brief ontvangen die de heer Tichelaar en ik hebben aangevraagd in de laatste regeling van werkzaamheden voor het reces. Die brief gaat over de situatie van de pensioenfondsen en artikel 142 van de Pensioenwet.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan mevrouw Timmer.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Voorzitter. Ik zou graag, mede namens D66, aanstaande dinsdag een brief ontvangen van de minister van Algemene Zaken over de uitvoering van de motie-Kalsbeek/Dittrich van 12 oktober 2005, dit in verband met de openbaarheid van het Archief Koninklijk Huis en de commotie die lijkt te ontstaan naar aanleiding van de publicatie van een boek.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan de heer Voordewind.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Uit brieven van STAP en de Universiteit Twente blijkt dat in tientallen gevallen gemeentes geen toezicht houden op de verkoop van alcohol aan minderjarigen. In de meeste gevallen wordt in gemiddeld 90% van de supermarkten, slijterijen en horecagelegenheden alcohol verkocht aan kinderen onder de zestien jaar. In enkele gemeenten gaat het zelfs om 100%. Ik wil graag voor de begroting Jeugd en Gezin een reactie op dit bericht van de minister van VWS en de minister voor Jeugd en Gezin.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Voorzitter. Dit punt heeft de PvdA aan de orde gesteld voor het zomerreces. Wij hebben toen een motie ingediend.

De **voorzitter**: Steunt u de brief of steunt u de brief niet?

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Laat ik het zo zeggen: de minister heeft al toegezegd, te reageren op de berichten dat de supermarkten alcohol verkopen aan jongeren. Dat heeft hij niet gedaan. Er komt nu een nieuw verzoek van de heer Voordewind, dus ik zou het kabinet heel dringend willen vragen om eerst op de eerste toezegging te reageren en dan op de herhaalde oproep van de ChristenUnie.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Dat was het laatste verzoek om een brief. De verzoeken om brieven nemen een grote vlucht, maar dat legt een groot beslag, een te groot beslag op de agenda van deze Kamer. In het Presidium is erover gesproken. Wij zullen het in de Commissie van de Werkwijze verder opnemen. Heel veel brieven zijn eigenlijk schriftelijke vragen; dat kunt u gewoon zelf doen. Andere verzoeken om brieven, ook aan twee bewindslieden, zijn heel eenvoudig via uw eigen procedurevergadering te doen. Wij moeten daar echt veel strenger in zijn in het belang van onszelf. Ik zeg dit na deze regeling omdat ik geen van u het idee wilde geven dat het persoonlijk bedoeld was, maar dit werkt zo niet.

Ik geef het woord aan de heer Van der Ham.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Ik heb geen verzoek om een brief. Ik zit met een probleem of de Kamer zit met een probleem. Bij de algemene politieke beschouwingen is een motie aangehouden van mijn fractievoorzitter over de Kennisinvesteringsagenda. Het kabinet zou voor de EZ-begroting met een brief daarover

komen. Die ontvingen wij gisteren na de eerste termijn om 13.20 uur. Wij kunnen er natuurlijk een algemeen overleg over houden. Verschillende onderdelen uit die brief hebben wel degelijk te maken met het budget van Economische Zaken. Kunnen wij in tweede termijn enige toeschietelijkheid verwachten, zeker richting de kleine fracties? Dan kunnen wij nog vragen stellen over de zaken die echt met de begroting te maken hebben, en eventueel amenderen. Ik zal het niet in getallen uitdrukken, want dan zouden wij treden in de afspraken die met het Presidium zijn gemaakt. Ik zou enige toeschietelijkheid wensen, die niet ten koste gaat van de overige afgesproken minuten.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Het Presidium heeft het aantal minuten voor de begrotingen vastgesteld, en de Kamer heeft dat geaccordeerd. Daar wil ik mij graag aan houden. Daarnaast is de brief pas gisteravond binnengekomen. Veel Kamerleden zullen hem nog niet gelezen hebben. Het lijkt mij daarom niet zinnig om de brief bij dit debat te betrekken.

De heer **Aptroot** (VVD): De VVD steunt dit verzoek ook niet. Het is een enorm pak papier. Ik ga geen moeite doen om dat snel te lezen. Ik wil op een verantwoorde manier op redelijk korte termijn een algemeen overleg daarover. Wij kunnen altijd de begrotingsbehandeling heropenen als dat nodig is.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Ik sluit mij aan bij de vorige twee sprekers.

De **voorzitter**: De heer Van der Ham heeft geen steun voor zijn verzoek. Hij kent mijn toeschietelijke karakter – ik hoop dat iedereen dat kent – maar hij weet ook dat ik graag de tijd in de gaten houd. Wij gaan het dus niet doen.

De heer **Van der Ham** (D66): Dan wil ik vast aankondigen dat ik zal vragen, het debat te heropenen voor een derde termijn, mocht die noodzaak uit het AO blijken; wat mij betreft zijn er zeker een paar elementen die daar aanleiding toe geven.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2009 (31700-XIII);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2009 (31700-D).**

(Zie vergadering van 22 oktober 2008.)

De **voorzitter**: Wij gaan verder met het antwoord van de regering in eerste termijn. Ik heet de minister en de staatssecretaris welkom.

Door mij zijn schriftelijke antwoorden ontvangen van de minister en de staatssecretaris van Economische Zaken op vragen, gesteld in eerste termijn.

Deze antwoorden zullen worden opgenomen in een bijvoegsel bij de Handelingen van deze vergadering.

(Het bijvoegsel is opgenomen aan het eind van deze editie)¹

De algemene beraadslaging wordt hervat.

Minister **Van der Hoeven**: Voorzitter. Ik zal mijn termijn gebruiken om een aantal algemene opmerkingen te maken. Ik zal met name ingaan op de financiële crisis, de economie, de positie van het Nederlands bedrijfsleven en de rol van de overheid daarbinnen. Ik zal op een aantal thema's ingaan: marktwerking, energie, het FES, innovatie inclusief SenterNovem, en ondernemerschap inclusief regionaal beleid. De staatssecretaris zal na een aantal inleidende woorden ingaan op de internationale aspecten, de wijken, het zelfstandig ondernemerschap en de consumenten. Wij kunnen daarbinnen denk ik alle vragen van de Kamer aan de orde stellen.

Ik dank de Kamer voor haar inbreng van gisteren. Er blijkt een grote betrokkenheid uit bij datgene wat er op dit moment in economisch Nederland aan de hand is. Deze begroting wordt besproken onder een moeilijk economisch en financieel gesternte. Het is dan van belang dat de overheid stabiel en betrouwbaar blijft. Deze elementen zullen mijn reactie kleuren, ook die op de amendementen.

Het economisch beeld is sinds Prinsjesdag niet gunstiger geworden, integendeel. Wij zullen zien dat deze financiële crisis effect heeft op het bedrijfsleven, op datgene wat de reële economie heet. Wij hebben daar een aantal signalen voor, onder andere van het IMF, dat heeft becijferd dat de groei van de wereldeconomie zal terugvallen, met name door de lagere groei in de Westerse wereld. Dat leidt tot een lagere groei van de wereldhandel. In de open economie waarin wij leven, is dat een forse uitdaging voor Nederland. Wat ik afgelopen maandag ook gehoord heb, en wat ik bevestigd kreeg in mijn gesprek met het bedrijfsleven, is dat het bedrijfsleven te maken heeft met moeilijker te verkrijgen kredieten. Het gevolg daarvan is dat er minder ruimte voor investeren en voor innovatie is. Dat treft vooral die sectoren die veel financieren met vreemd vermogen, zoals de industrie en de bouw. Je ziet ook dat consumenten met onzekerheid kampen en met vermogensverlies op de beurs. Dat zal zeker zichtbaar worden in de consumptie.

Kortom, mevrouw de voorzitter, wij zullen de effecten van de financiële crisis op de Nederlandse economie zeker voelen. Hoe groot deze effecten zullen zijn, is moeilijk aan te geven. Eerder maakten wij ons druk over voedsel- en olieprijsen; de prijzen daarvan zijn echter fors gedaald en de geluiden daarover zijn verstomd. Nu zijn het de klimaat- en energiecrisis en de kredietcrisis die overal de aandacht krijgen. Dat zijn inderdaad belangrijke uitdagingen, maar het zijn ook uitdagingen die wij voortvarend aanpakken en ook aankunnen. Voor ons allemaal is het van belang ervoor te zorgen dat een en ander niet leidt tot een economische crisis. Het zorg dragen voor een sterke economie in tijden van crisis vergt een bepaalde structurele aanpak.

In de allereerste plaats komt, hoe je het ook wendt of keert, de aanpak van de problemen in de financiële sector. Dat is ook gebeurd. Daarna kijk je welke aanpak je kiest om de gevolgen voor de reële economie zo veel mogelijk te beperken. Gisteren heeft de Kamer uitgebreid